POWINNOSCI
KORU
ARTYLLERYI
KORONNEY.

POWINNOSCI KORU ARTYLLERYI KORONNEY PODANE

PRZEZ

J. W. BRUHLA

GENERAŁA

TEYŻE ARTYLLERYI KORONNEY, GENERALNEGO GARNIZONU WARSZAWSKIEGO

KOMMENDANTA,

STAROSTĘ WARSZAWSKIEGO, KAWALERA ORDEROW ORŁA BIAŁEGO I S. ALEXANDRA NEWSKIEGO,

PRZYIĘTE

NA KOMMISSYI WOYSKOWEY KORONNEY CZYTANE I PODPISANE NA SESSYI DELEGACYINEY Dnia 6. Maia 1774 Roku.

A NA TYMZE SEYMIE OD SKONFEDEROWANYCH STANOW RZECZYPOSPOLITEY POLSKIEY

APPROBOWANE.

Z rozkazu Kommmissyi Woyskowey Oboyga Narodów przedrukowane.

W WARSZAWIE 1790. Roku.

POWINNOSCI
KAZDEGO Z OSOBNA
ARTYLLERYSTY.

KANONIER.

Powinności Kanoniera, nietylko bydź bogoboynym, cnotliwym, obyczaynym, chożym, i odważnym; lecz bydź sposobnym i sprawnym, do należytego zażycia każdego Działa, które gdy onemu oddane będzie do czynności, obligowany ieſt z masztabu odkalibrować one, i poznać iakowey wagi kulę wyſtrzela, i czyli ieſt umocowanego, albo osłabionego metalu, dla lekkości odlane, i ieżeli bateryinego, wężowego, lub polowego rodzaiu, dla pomiarkowania, iakiego ładunku potrzebuie; porównanie metalu do celowa-

bądź na większą, bądź na bliższą odległość, powinien czynić, i znać umiarkowanie, iak do zamierzonego mieysca wyſtrzałem dosiądz, i trafić; tudzież ieżeliby działo w czym nadpsute zostało, naprawić, iednym słowem; w wszelkich przypadkach trafiaiących się, umieć sobie postąpić i poradzić, nie przez siebie samego, ale wszyſtko za wiadomością działo kommenderuiącego czynić, do dalszey umieiętności z pilnością winien ieſt sposobić się, i Katechizmu Artylleryi bydź wiadomym, ieżeli pragnie bydź zdatnym do służby J. K. Mci i Rzeczypospolitey, i mieć wzgląd Officyerów do promowowania siebie.

OBER-KANONIER.

Z pomiędzy doskonałych Kanonierów wybrany, nietylko obowiązany ieſt w tym wszyſtkim, co do Kanoniera należy, zupełnie bydź umieiętym, ale sposobić się powinien do powinności Bombardyerskich.

BOMBARDYER.

Bombardyera powinność, nietylko być sposobnym do sprawności z Armatą; lecz obowiązany ieſt, i z Haubicami sposobnie sprawić się; w wyrzuceniu z Moździerza każdego rodzaiu Bomb, Granatów, Kul ogniſtych i innych Machin; proporcyą Moździerza

ko-

komorę onego, i osadę zupełną znać należycie, masztab powinien i kwadrans wydzielić, podług którego i rysunek, tak Armaty, iako i Moździerza, tudzież Haubicy z członkami przyzwoitemi, łoże, czyli osadę z narzędziami wszelkiemi, w proporcyonalney powinney mierze odrysować, a dla nauczenia się machin ogniſtych, powinien bydź pomocnikiem Feuerwerkom, w ich robocie, w Laboratorium, aby był zdolnym osiągnąć mieysce Ober-Bombardyera. Zostaiąc Bombardyerem, na nowo na 12. lat, do służby obowiązać się powinien.

OBER-BOMBARDYER.

Powinność Ober-Bombardyera, iako wybranego z pomiędzy Bombardyerów, ieſt bydź zdolnieyszym w umieiętności nad Bombardyerów, który onych dozierać ma, i wprawiać do użycia Moździerzów, i wszelkich Machin ogniſtych, iak osadzać, nabiiać, i rychtować one, a nietylko do szkodliwych woiennych ogniów, lecz i do wesołych umieiętnym bydź, i drugich Bombardyerów do tego sposobić; w Kompanii zaś, iako ieſt Unter-Officyerem pierwszego ſtopnia, zdolnym bydź powinien do ćwiczenia Rekrutów w Muſtrze Artyleryczney, i w tym wszyſtkim, co do doskonałości, i porządku żołnierskiego należy,

Kanoniera, Ober-Kanoniera, i Bombardyera każdego w swey Kompanii, powinien ku należytey służbie doglądać, ochędoſtwa wszelkiego dozierać, wszyſtkich czynności, obyczaiów, skłonności umysłu, w Korporałszawcie sobie oddzielonych bydź wiadomym, dla uczynienia iak naydoskonalszego Rapportu Przełożonym swoim, z Katechizmu często ich examinować, nieumieiących nauczać, nierozumieiącym explikować, aby przez częſte używanie w tym się doskonalili, bydź pilnym Officyerskich rozkazów, rewizyą Gospod czynić, i ſtarszych Unter-Officyerów zlecenia wypełniać, maiąc zawsze przy sobie Rolle Kanonierów, podług którey na potrzebę i służbę Pańską wykommenderowani bydź maią, bądź to przy Ceughauzie w Garnizonie, bądź przy obozowaniu.

FURYER.

Z pomiędzy Bombardyerów wybrany, nietylko ma w tym wszyſtkim, co do Bombardyera należy, ale nawet w pisaniu, w rysowaniu bydź doskonałym, codzienne i miesięczne Rapporty, nacyonalne Urlauby, Abszeyty, pisać &c. Journalowe, Lenungowe Xiążki, porządnie utrzymywać, Komorę kompaniczną dozierać, rachunki wszelkich wydatków prowadzić, iednym słowem: bydź ze wszyſtkim pomocnikiem

i pra-

i prawą ręką Ober-Feuerwerka, będąc równym w Randze z Ober-Bombardyerami, przy wakuiącym Feuerwerkostwie, gdy będzie od Kompanii za nayzdolnieyszego z pomiędzy Ober-Bombardyerów podany, na Feuerwerkoſtwo ma awansować.

FELCZER.

Powinność Felczera kompanicznego, przed przyiściem w służbę od Regiments-Felczera Artylleryi examinowanego, i zdatnym uznanego, wszyſtkich Rekrutów, których Kompania przyimuie, oglądać, i rewidować, ieżeli nie są ułomni, lub dla iakowego defektu ukrytego do służby niezdatnemi, o tym Ober-Feuerwerkowi i Officyerom rapportować, Kompanią dwa razy na Tydzień golić, lub mieć ſtaranie, aby golona była, o wszyſtkich chorych kompanicznych mieć dozor, i iak prędko któren zachoruie, zaraz go rewidować, ieżeli niezmyślona z iakich przyczyn choroba, prawdziwie choruiącego do Lazaretu transportować Kompanii, Ober-Felczerowi nieodwłocznie meldować, którego rozkazom winien we wszyſtkim posłuszeństwo zawsze, przy czytaniu Artykułów, i wydawaniu Lenungu znaydować się, Kompanią rewidować, a znalazłszy zarażonych, zaraz Kompanii meldować.

FEUERWERKIER.

Powinność Feuerwerka, bydź umieiętnym, nietylko co do Kanoniera, i Bombardyera należy, i bydź sprawnym do zażycia Dział, Możdzierzy, i robienia Petardów, ale też podług nazwiska swoiego wszelkich ogniów, do wyrzucania z Możdzierzy machin, iako to: Bomb, czyli Granatów, Branty iasne i ciemne, nabiiać, Feuerbale, Karkasy, oświecaiące, rozrzucaiące, i tym podobne Kule robić, napełniać, oplatać, okitować, a potym do naznaczonego, mieysca, i do zamierzonych celów, z Możdzierzy, z Haubic, umieć umiarkować, wyrzucać, niemniey do wesołych ogniów rozmaitych, bydź dobrym magistrem; na materyałach wszelkich ognie sprawuiących znać się dobrze, i z onych przyprawy, do naboiów czynić, przy Kompanii zaś, iako służbę Unter-Officyera odprawować ma, tak zadosyć uczynić iest obligowany. A że dwóch w iedney Kompanii znayduie się Feuerwerków, koléyno powinni czynić służbę, a odebrawszy od Ober-Bombardyera Rapport, co się przy Kompanii dzieie, do Ober-Feuerwerka zanosili; obligowany iest o chorych dbać, i do dozoru onych przynaglać Felczera. Ordynans u Kommendy odbywać, u Rapportu w Kompanii, i u Parolu z Ober-Feuerwerkiem bydź. Powinien także Ober-

Bom-

Bombardyerów dozierać, ażeby w ćwiczeniu Rekrutów, w Mustrze Artylleryczney, i uczeniu ich Katechizmu Artyllerycznego, swoiey powinności zadosyć czynili.

OBER - FEUERWERKIER.

Ober - Feuerwerka powinność i iako zdolnieyszego z pomiędzy Feuerwerków tey Kompanii wybranego, bydź nayzdatnieyszym, bo nayſtarszym Unter - Officyerem; będąc każdy Ober - Feuerwerkier zaszczycony Portupetem Officyerskim, iednakże dla różnicy, z taśmą iedwabną, nie powinien podlegać karze cielesney, gdyby w czym znacznym wykroczył, powinien bydź wprzód degradowanym; który nietylko, co do umieiętności Artylleryczney bydź powinien sposobny, ale co do Gospodarſtwa Kompanii, prawą ręką winien bydź Kapitanowi; ten odebrawszy od Ober-Bombardyera i Feuerwerka Rapport o ſtanie Kompanii na piśmie, powinien oddać Sztuk - Junkrowi swoiey Kompanii, a drugi do Kommendy Adjutantowi, a maiąc Rollę całey Kompanii przy sobie, przezierać, ieżeli sprawiedliwą koleią Unter - Officyerowie ludzi kommenderuią do służby, ieżeli ciż Unter-Officyerowie zadosyć czyniąc swoiey powinności, Kanonierów i Bombardyierów doziezaią należycie w służbie i ochędoſtwie przyzwoitym. Lenungi przy Poruczniku

na całą Kompanią rozdawać, Expensę w Kompanii potoczną trzymać, a Xięgę maiąc regeſtrową, z tych się Kapitanowi sprawiać, munderunek i przymunderunek powinny każdemu, za wiedzą Porucznika, sporządzić i oddawać, i aby każdy należycie używał, dozierać. Broń wszelką, aby miał każdy porządną, powinien doglądać; Celty swoiey Kompanii z inszym Moderunkiem pod swoim kluczem, w Obozie zaś one, do poſtawienia rozrządzać, obowiązany. A gdy w tym wszyſtkim pilnie sprawować się będzie, sprawiedliwie spodziewać się ma, z zalecenia swego Kapitana, i Ober-Officyerów swoiey Kompanii, Sztabowi, aby był rekommendowany z drugiemi do promocyi Officyerſtwa.

SZTUK-JUNKIER.

Urząd Sztuk-Junkra, iako ieſt ſtopniem początkowym Ober-Officyerów, tak gdy przez ſtopnie Unter-Officyerskie, applikacyą chwalebną przyidzie, będąc od Kapitana swego, od któreykolwiek bądź Kompanii, do Sztabu rekommendowany, a przez Generała nie tak dawnością, lecz bardziey sposobnością wybrany, w obecności Officyerów sprawiedliwie examinowany, i bydź godnym Officyerſtwa przyznany. Powinność onego, nietylko w dalszey sztuce Artylleryczney sam ćwicząc się, iako

to: umieć Kanoniera do Działa, Bombardyera do Moździerza, Feuerwerka do sztuk ogniſtych sposobić, ale też Baterye do Dział, lub Moździerzy doskonale rozrządzić, i bydź sprawnym do wykonania dzieł zaleconych od Starszych Officyerów, i applikować się codziennie do początków fortyfikacyi polowey, w Kompanii zaś mieć dozor Unter-Officyerów, ieżeli swym porządkiem powinna służba idzie, i odebrawszy Rapport od Ober-Feuerwerka, tenże odnosić do Porucznika, z którym wraz z Porucznikiem do Kapitana iść powinien. O wygodzie chorych wiedzieć ma, i sam czasem nawiedzić, i przez swą uſtawiczną applikacyą, i doskonalenie się w Niemieckim i Francuzkim ięzyku, dla czytania Xiąg Artylleryczuych koniecznie potrzebnych wzmagać się bydź godnym dalszego Awansu.

POD-PORUCZNIK.

Pod-Porucznika urząd z ſtopnia Sztuk-Junkrowskiego, nie tak przez dawność służby, ale przez applikacyą umieiętności Artylleryecznych, zasłużeńszego z uznania po examinie sprawiedliwym Sztabs-Officyerów od Generała wybrany powinnym czyni być doskonałym Officyerem, którego powinność u Kompanii, w niebytności Porucznika, wszyſtko Gospodarſtwo trzymać, a w obecno-

cności onemu bydź pomocnym, aby sam zaś ćwiczył się, tym więcey od Kapitana Kompanii, poleconą Młodzież Artylleryi, żeby dozierał i uczył sprawności wszelkiey, do Strzelby woienney w Laboratoryum, zatym nad Bombardyerami i Feuerwerkami inspekcyą ustawiczną mieć ma, a takowey roboty Rapport czynić Kapitanowi, który donosić ma Oberszt-Lieutenantowi; gdy zaś będzie kommenderowanym na Bateryą w potrzebie, bądź to w Fortecy, bądź w polu, powinien umieć z Działami, Moździerzami, Kanonierami, i Bombardyerami rządzić, i należycie ludzi sobie oddanych, do sprawności informować, i mieć pilność około oddaney sobie Ammunicyi całości, iako też sposobić się coraz więcey poznawać sztuki i sposoby fortyfikacyi polowey.

PORUCZNIK.

Porucznika urząd, gdy z Pod-Poruczników doskonalszych wybrany będzie, co do umieiętności Artylleryczney powinien bydź wcale doskonały, tak do sprawności około Dział, Haubic, Moździerzy, i inney Strzelby woienney, z rozmaitemi ogniami, tak w Fortecy, iako i w polu kommenderowany, w rozporządzeniu Kanonierów, Bombardyerów, i Feuerwerków, w ich powinnych czynnościach, podczas

czas pokoiu i woyny, bydź powinien należytym sprawcą; a iako ten urząd iest Namiestniczy od Kapitana, tak w zupełnym Gospodarstwie, będąc prawą ręką Kapitana, pilnie w Kompanii mieć pieczą, i całości oney przestrzegać powinien. Unter-Officyerów w należytym rygorze trzymać, aby rozkazy wypełnione były; Moderunek wszelki sprawować, i dozierać, aby był w całości, Rekrutów wybierać zdatnych, i Kapitanowi prezentować, o chorych pomnieć, aby dozor mieli, Warty i powinności wszelkie rozrządzać, a w niebytności Kapitana, należycie Kompanią rozrządzać, i kommenderować. Rollę ludzi trzymać, i z wszelkiey Expensy na Kompanią Kapitanowi rachunki zdawać; a gdy w powinnościach wszystkich, co do umieiętności Artylleryczych, i w powinnościach porządku Kompanii, zadosyć zawsze uczyni, tudzież w fortyfikacyi będzie umieiętnym i sposobnym, spodziewać się ma słusznie wakuiącą Kompanią od Generała otrzymać.

KAPITAN.

Powinność Kapitana Artylleryi po wszystich stopniach do tego urzędu idącego, a przez samą experyencyą wydoskonalonego, i przez Sztabs-Officyerów examinowanego, Generałowi zaleconego, przez Generała

rała wybranego, ieſt w sztuce Artylleryczney nieograniczona. Ten albowiem na examinie nietylko wszyſtko to ma umieć, co w niższych ſtopniach opisano, obligowany ieſt pokazać się dobrze umieiętnym w zakładaniu i rozrządzaniu Bateryami, bydź doskonałym i wiadomym wszyſtkich obowiązków i powinności Artylleryczných, tak podczas Batalii, iako i przy Attaku, i obronie Fortecy i Szańców powierzoną iego Kommendzie, a podczas Marszu Brygadę w należytym porządku utrzymać. Tabellę wszelkich w Brygadzie iego znayduiących się Dział, Ammunicyi, narzędzia, tak bateryinego, iako i szańcowego. Rollę podziału do Dział tey Brygady Artylleryſtów pod iego Kommendą zoſtaiących, uſtawnie mieć przy sobie, do Sztabu z podpisem swoim Tabellę podziału Artylleryſtów, Rapporta miesięczne nationale Kompanii oddawał, niemniey Rolle kwartalne; Kompanią zaś Kommendzie swoiey powierzoną, podług Regulaminu podanego sprawował, ludzi umieiętnych, słusznych, i trzeźwych trzymał, Komplet według uſtawy w ludziach wiernie utrzymywał, Urlopowanych nie miał, Wakantów tylko po zmarłym, albo Dezerterze, podług Majora uznania, iak długo ma bydź w Rolli, nie prowadził, ſtarał się oraz dla przysługi publiczney i miłości Oyczyzny, aby Młodzież Artylleryi miała przez

Ober

Ober i Unter - Officyerów swey Kompanii należyte ćwiczenie, a tak z wzoru Kompanii przymioty Kapitana wydadzą się do promocyi onego. Pilnym zatym służby swoiey nieodſtępnie do Majora z Rapportem codziennie, i dalszey Kommendy chodzić ma, donosząc o ſtanie swey Kompanii.

MAJOR.

Ponieważ na Majorze cała polega i gruntuie się służba, któren powinien bydź doskonałym w Exercerunku, w umieiętności Artylleryczney, Służbie Garnizonowey i Obozowey, i przy zdarzaiącym się Wakansie, nie na samo tylko Starszeńſtwo Kapitanów w Służbie, lecz naywięcey na doskonałość, zdatność, i potrzebne Majorowskie przymioty, względy bydź powinny, którego powinnością będzie iak nayściśley dozierać, aby nieodwłocznie wykonywane były wszelkie rozkazy, tak od Generała Artylleryi, iako też i od wyższey wydane władzy, któren w Journal tym końcem zrobiony, niemniey wszelkie zachodzące okoliczności wpisywać, z końcem roku tenże Journal podpisawszy, do Archivum Artyllerycznego oddać powinien będzie; wszyſtkie Rapporta, od Adjutanta iemu podane, przeyźrzawszy podpisać, i Kommendantowi Koru o wyznaczoney godzinie oddać. Przy luzowaniu Wart, przy

waniu na plac Parady, Kommendy &c. przytomnym bydź, oneż rewidować, ieżeli wszystko według przepisu w należytym znayduie się porządku, Officyerów o ich obowiązkach i powinnościach uwiadomiać obligowany będzie. Dozierać ma, aby Kapitani u Kompanii odebrawszy od Regiments-Kwatermistrza, tak wielki Mundur, iak Przymundurek, podług Regulaminu dobrze i należycie zrobiony, iak nayprędzey, i zupełnie Kompaniom oddawali, niemniey aby Kompanie zawsze w należytym komplecie utrzymywali. Miesięczny z Kompaniami czynić porachunek, którym dla poniesioney szkody, i kosztu przez Dezertera, lub umarłych, podług podaney mu od Kompanii zabranych rzeczy, lub kosztu specyfikacyi, czas prowadzenia wakantów wyznaczy, i w Journalową zapisze Xięgę. Wszystkich Rekrutów, którzy naypierwey iemu maią bydź prezentowani wprzód oglądać, i examinować, ieżeli są zdolnemi do usług Rzeczypospolitey, nim wyższey Kommendzie prezentowanemi będą. National, szyku, służby, Starszeństwa, kommenderowanych, Urlopowych, w Areszcie będących, Officyerów i całey Artylleryi Tabellę, iako też i codzienny Rapport, ustawnie ma mieć przy sobie, aby był każdego czasu, i na każdym mieyscu w gotowości, w zachodzących okolicznościach i potrzebie, ludzi i

Offi-

Officyerów, na których przypada koley wykommenderować. Mieć staranie powinien, ażeby w niższym Sztabie będący Lenung, Mundur wielki, Przymunderunek, i wszelką należytość, w czasie naznaczonym zupełnie odbierali; Lazaret, i chorych w nim będących rewidować, od czasu do czasu doglądaiąc, aby swóy dozor, i wszelką wygodę mieli.

Dozierać ma, aby Rekruci nim staną w Kompanii, należycie wykształceni w Mustrze z Pałaszami, i Armatami umieiętnemi byli, niemniey zalecać Kapitanom, aby całą Kompanią w Exercerunku z Działami, w Katechizmie Artylleryczny w Korze znayduiącym się, ćwiczyli i doskonalili, i sam niespodziaianie niektórych z Kompanii wyznaczywszy, examinować. Na ubior i Ażusterunek, tak bez służby, iako i na służbie będących Artyllerystów, mieć nieustannie oko, i iak nayusilniey Officyerom zalecać powinien, tym końcem wolno Majorowi, gdy zechce, wystąpić kazać Kompaniom. Sam rewidować, z niemi exercerować, i w tym wszystkim ćwiczyć, co przy formowaniu Koru bez i z Działami zachodzi. Młodych, i służbę dopiero zaczynaiących Officyerów, obowiązków, powinności, Mustry, nauczać, i czasem examinować.

Wszyſtkie Poczty Artylleryi od czasu do czasu rewidować.

OBERSZT-LIEUTENANT.

Powinność Oberszt-Lieutenanta w Korze, iako przez wszyſtkie ſtopnie, co do umieiętności i sprawności Artylleryycznych wydoskonalonego, tak względem Kommendy Pułkownika Namieſtnikiem, w niebytności Pułkownika należytą Kommendę w Korze trzymać, i w powinnościach Pułkownika wyrażonym zadosyć czynić obowiązkom powinien będzie, w przytomności zaś bydź pomocnikiem, przy Promocyach w niebytności Pułkownika, prezydować, w przytomności przy Examinach bydź Sędzią i Przyczyńcą za tym, któremuby niesłuszność do Promocyi przeszkadzała, w polu, gdy wymaszeruie Artylleryа, Namieſtniczą powinność Pułkownika także zachować, i wszyſtkiego dozierać, niemniey aby wszyscy obowiązkom i powinnościom swoim zadosyć czynili.

A ponieważ dwóch w Korze znayduie się Oberszt Lieutenantów, przeto Generał Artylleryi podług woli swoiey, iednemu z nich dozor Szkoły, drugiemu Kassy powierzy.

PO-

POWINNOSC
OBERSZT-LIEUTENANTA
Dozor Szkoły maiącego.

Oberszt - Lieutenant dozor Szkoły maiący, powinien bydź tak w Theoryi, iako i w Praktyce doskonałym, wszelkich w tey Szkole należących umieiętności ma dozierać, tudzież Professorów przy teyże Szkole będących, aby Młodź Artylleryczna miała swoie należyte ćwiczenie w naukach, i aby zdolną była do usług i obrony Oyczyzny, tym końcem powinien, iako nayczęściey w Szkole się znaydować, naukom, i Lekcyom, i wszelkim Exercerunkom Artylleryczym bydź przytomnym, od czasu do czasu Młodź examinować, o każdym z osobna w naukach, postępkach, i applikacyi, lub opieszałości tygodniowey, Generałowi i Pułkownikowi Artylleryi dokładny czynić Rapport, z odebranych z Kassy, a podług Regulaminu na Expens Szkoły wyznaczonych Pieniędzy, Xiążki, Instrumenta, papier, i o wszelkich potrzebach mieć staranie. Pieniędzmi na Exercerunki Artylleryczne wyznaczonemi; podług woli i dyspozycyi Generalskiey rozrządzać, a tych wszystkich Pieniędzy, corocznie rachunki, podług oryginalnych kwitów, Generałowi Artylleryi, lub od niego wyznaczoney Kommissyi zdawać powinien.

POWINNOSC
OBERSZT-LIEUTENANTA
Dozor Kassy maiącego.

Oberszt-Lieutenant, któremu dozor Kassy od Generała ieſt powierzony, wcześnie wyznaczoną Regulaminem na cały Korpus Artylleryi Summę ze Skarbu Koronnego odebrawszy wraz z Regiments-Kwatermiſtrzem przy Fizylierach będącym, na pomoc iemu oddanym, ma zaraz podług Regulaminu płacy Traktamentu każdemu Sztabs-Officyerowi, Kapitanom, tak od Artylleryi, iak od Fizylierów, każdemu z osobna na całą Kompanią; Kwit od nich odebrawszy, rzetelnie i w całości przez Regiments-Kwatermiſtrza kazać wypłacić.

Na wielki Mundur, Przymunderunek, Broń, Lederwerk, i inne rekwizyta, wyznaczone pieniądze powinien przy nim będące zatrzymać, od którey to Kassy trzy klucze do trzech odmiennych zamków przy niey będących, ieden u Majora, drugi u Regiments-Kwatermiſtrza, a trzeci u nayſtarszego Kapitana; w iego zaś Stancyi Kassa bydź powinna, tak aby ieden bez wiedzy drugich, żadnych z Kassy nie mógł brać pieniędzy. Sprawunki wielkiego Mundu-

duru,

duru, Przymunderunku, Broni, Lederwerku, Insygniów, i wszelkich, lub do Munduru, iako i do obozowania należących rekwizytów pod iego dozorem podług wydanych, approbowanych i przypieczętowanych prób od Generała Artylleryi, Regiments-Kwatermistrz czynić ma, których na całą Artylleryą na Unter-Sztab Kommendę maiącym, na Kompanie Kapitanom, aby każdego iego należytość doszła punktualnie przez Regiments-Kwatermistrza, w swoiey przytomności wydać, a z odebranych Kwit od każdego odebrać; Nadto wszelkie podług podanych od Generała specyfikacyi na wyprawy, oporządzenia, i inne pod iakimkolwiek będące imieniem, potrzeby Artylleryczne od Nayiaśnieyszey Rzeczypospolitey, lub od naywyższey władzy Woyskowey wyznaczone pieniądze, wraz z Regiments-Kwatermistrzem ze Skarbu odebrawszy u siebie w generalney Kassie zachować, i szczególnie za wydanemi od Generała Artylleryi na piśmie dyspozycyami zadatki, rachunki, &c. płacić; Kwity zaś, i oryginalne dyspozycye, pilnie do corocznego przed Generałem, lub wyznaczoną od niego Kommisyą, porachunku i swoiey Legitymacyi zachować obowiązany iest.

PUŁKOWNIK.

Pułkownika powinność z stopnia Oberszt-Lieutenantowskiego postępuiącego,

powinna bydź do wszyſtkich czynności Woiennych ogólnie sposobna, który sprawuiąc urząd Namieſtniczy Generała, wszelkie rozkazy Generalskie, mnieysze i większe dyspozycye ieſt obligowany pilnie wykonywać, i doglądać, aby wykonane od Subalternów były; w niebytności Generała w Kraiu, Kommendę w Korze Artylleryi ma mieć, w przytomności Generała, wszyſtkie Rapporta iemu naypierwey opowiedziane, a Generałowi przez niego oddane bydź maią. Rapporta, Tabelle miesięczne, nationale szyku i płacy od Artylleryi i Fizylierów, i od pierwszego Dozorcy Arsenałów, Generałowi oddać z podpisem swoim powinien będzie, Szkoły, Kassy, Muſtry Ażuſterunek, iednym słowem: Sztabs i Ober Officyerów, i wszyſtkich w ogólności dozierać, aby każdy z osobna swym powinnościom zadosyć czynił.

Wszyſtkie rozkazy, i Ordynanse do siebie miane wpisywać w Xięgę, niemniey swoie dyspozycye w niebytności Generała wydane, aby z nich mógł się sprawić swemu Generałowi.

Artyllerya będąc siłą całego Woyska, powinna bydź do wszelkich dzieł doskonale sprawną i sposobną, sposobność nie może bydź bez nauki, nauka i ćwiczenie bez nadgrody i promocyi, przeto Pułkownik

wnik ieſt obligowany, usilnie czynić zalecenie Professorom w Szkole Artylleryi będącym, i Kapitanom, aby usilnie ſtarali się Młódź applikować i ćwiczyć. Oberszt-Lieutenant dozor Szkoły maiący, i Kapitani lepiey applikuiących się Pułkownikowi prezentować i rekommendować, Pułkownik zaś po uczynionym examinie przy Sztabs i Ober-Officyerach, dopiero nayzdolnieyszego do Awansu Generałowi rękommenduie.

W należytym mieć dozorze, Arsenały, Magazyny Artylleryi, i wszelkie sprzęty Woienne, i coby potrzebnego reparacyi, utwierdzenia, przysposobienia, pomnożenia, pożytecznego, lub szkodliwego dobru publicznemu bydź uyźrzał, albo też iemu od naypierwszego Dozorcy rapportowane było, Generałowi swemu, a w niebytności iego w Kraiu, wyższey ma nieodwłocznie donieść Kommendzie. W pole wychodząc, lub Kommendę wysyłaiąc, obligowany ieſt Pułkownik dóyźrzeć tey Wyprawy, cobykolwiek do Strzelby, Ammunicyi, narzędzia szańcowego, i bateryinego, rzemieślniczego, i obozowego, należało, to wszyſtko bez uskąpienia biorąc oszczędnie, i tylko w potrzebie publiczney szafować, i w należytym dozorze sam trzymać, i to samo Officyerom osobno kommenderowanym zalecić, a z Expensy się przed Generałem rachować powinien.

POWINNOSC

Pierwszego Arsenału Dozórcy.

Ponieważ pierwszy Arsenału Dozorca, iako Major przy Arsenałowym Gospodarstwie, tęż samę, którą Major przy Korpusie należący do służby, reprezentuie pocztę, przeto istotną Artylleryi częścią zawiaduie, zatym konieczna nadewszystko potrzeba: ażeby na ten urząd z Korpusu Artylleryi taki Officyer był wybrany, któryby nietylko umieiętność Artylleryi, we wszystkich ią składaiących częściach, doskonale rozumiał, ale też nadto w tym, co do sprawunków i przysposobienia wszelkiey Artylleryczney Wyprawy należeć może, utorowaną miał praktykę i doświadczenie, ażeby tak urzędowi swemu (którego powinności w następuiących Artylleryczych pokażą się) dokładnie zadosyć czyniąc Nayiaśnieyszey Rzeczypospolitey, korzystny przyniósł pożytek. Ten zatym prosto, i tylko pod Kommendą samego Generała Artylleryi, a w nieprzytomności iego, pod kommenderuiącym Pułkownikiem Korpusu teyże Artylleryi zostawać będzie, pod Kommendę iego należą Polni Ober-Ceugwartowie, Ceugwartowie, kompania rzemieślnicza, Arsenałowi Pisarze, (Ceug-Szrayberowie) nadto nad Ludwisarniami, Prochów Fabrykami, Magazynami, iako też

nad

nad wygotowaniem wszelkiego gatunku Ammunicyi dozor mieć będzie, z czego wszyſtkiego w powszechności wszelkich zachodzących i zdarzaiących się w tey mierze okolicznościach Generałowi, lub Kommendantowi Artylleryi iak naypilnieyszy tygodniowy uſtnie, a podług ważności rzeczy, na piśmie czynic powinien Rapport.

Przysposobienie i sprawunek wszyſtkiego, co się tylko Wyprawy całey Artylleryi, Ammunicyi, i Dział tycze, wykonać powinien w naſtępuiący sposób: Generał Artylleryi Kommissyą wyznaczy z wybranych do tego Sztabs i Ober-Officyerów, tudzież z Audytora, iako z uſtawicznego w niey Assessora złożoną, która od pierwszego Arsenału Dozorcy przełożenie odebrawszy, proiekt swóy iak naypilniey wygotuie, ten, gdy od Generała Artylleryi podpisany, i Pieczęcią z wydanemi na wszyſtko probami ztwierdzony będzie, pierwszy Arsenału Dozorca, przyſtawienie i wczesne przygotowanie wszyſtkiego, podług prób przez Ober-Ceugwarta, z bacznym na wszyſtko dozorem, do skutku przyprowadzić powinien; Oryginał zaś takowey Kommissyi, dla beśpieczeńſtwa i usprawiedliwienia się, w razie potrzeby, przy sobie pilnie zachowa.

Ze

Ze wszyſtkiemi w ogólności i z każdym z osobna w rzemieślniczey Kompanii swoiey znayduiącemi się rzemieślnikami, przy ich przyięciu, o cenę, za którą wszyſtkie do Artylleryi potrzebne rzeczy, każdy w swoim gatunku robić powinni, w przytomności teyże wyżey wzmiankowaney Kommissyi, na piśmie ugodę zrobi, i Generałowi Artylleryi do approbaty poda, w których to ugodach, niemniey reparacya wszelka, iak i nowa robota zawierać się powinna, a tym sposobem ułożone ceny w rachunkach bydź mu przyięte maią.

Wszyſtkiego w Arsenałach, Ludwisarniach, prochowych Fabrykach, Magazynach, dokładnie prowadzić Inwentarze powinni, które przy obięciu urzędu, przez wykommenderowaną do tego od Generała Artylleryi Kommissyą odebrawszy, ieden z nich Orygınał przy Kommendzie, drugi przy nim zoſtaie; wszelkie Percepty i Expensy przez Arsenałowych Pisarzów, iak nayporządnieysze prowadzić każe rachunki, które corocznie zdawać, przez podobnąż wysadzoną do tego Kommissyą, przy produkowaniu Dokumentów i Ordynansów, obowiązany będzie, ieden Exemplarz ich do Archiwum Artyllerycznego oddawszy, drugi od rzeczoney Kommissyi Kwit podpisany odebrawszy, przy sobie dla bespieczeńſtwa i Legitymacyi zatrzyma.

Nie-

Niemniey także Pieniędzy wszelkich, na potrzebę Arsenału, Ludwisarni, Młynów prochowych, i Magazynów, czy to na drobną reparacyą, czy też na wielkie i małe sprawunki, bądź na co chce podanych, tak co do Percepty, iako i Expensy, punktualne i dokładne z oryginalnemi dokumentąmi prowadzić i przed Kommissyą do rewidowania Inwentarzów wysadzoną produkować, i zdawać ma rachunki, których forma ułożona, i iemu oddana będzie.

Gdy w Arsenale, Ludwisarni, prochowym Młynie, lub Magazynie, rzeczy iakich brakuie, które są dla dobra Nayiaśnieyszego Króla Jmci, i Rzeczypospolitey potrzebne, tedy o tym Generałowi Artylleryi, lub Kommendantowi, na piśmie meldować, i o potrzebną w tey mierze Instrukcyą upraszać będzie, których to na piśmie podanych żądań swoich, wszystkich generalnie, iako też wszystkich do Arsenału, Ludwisarni, prochowych Młynów, i Magazynów ściągaiące się codzienne rozkazów Kopie (w Dziennik Journal) wprowadzi, drobne rzeczy przy Rapporcie ustnie meldowane, i za ustnemi rozkazami wykonane bydź maią.

Kiedy iaka od Artylleryi Kommenda ma bydź wysłana, gdy na piśmie Ordynans od Generała Artylleryi odbierze, wiele, i ia-

iakiego gatunku Dział z Ammunicyą, i innemi sprzętami wykommenderowaney Kommendzie ma wydać, tedy wykommenderowanemu z nią Officyerowi, co do wielości, iakości, i stanu, dokładną z podpisem swoim odda specyfikacyą; ten zaś wszystko zrewidowawszy, i podług niey znalazłszy, z takowey odebraney Wyprawy, da swóy Kwit, i pierwszy Arsenału Dozorca, który na dowód wypełnionego Ordynansu Generałowi Artylleryi pokazawszy do swoiey w rachunkach Legitymacyi do siebie nazad odbierze. Jeżeliby Kommenda mocna bydź miała, i Ceugwarta przy niey potrzeba było, tedy na rozkaz Generała Artylleryi przydany podług służby swoiey obowiązków, sprawić się powinien będzie.

Jeżeli do wyprawienia dla całego Woyska, należącey Artylleryi, od Generała Artylleryi rozkaz odbierze, tedy to tak prędko, i tak dobrze, iak tylko można przez zostaiącą pod Kommendą iego rzemieślniczą kompanią wykonawszy, cały stan takowey Wyprawy, niemniey Kommendantowi, iako Polnemu Ober-Ceugwartowi na piśmie poda, który wszystko porządnie odebrawszy, o zupełności wszystkiego Kommendantowi uczyni Rapport, na co pierwszy Arsenałów Dozorca od samego Kommendanta Kwit odebrawszy, iak w przeszłym Artykule opisano, sobie postąpi.

W Ar-

W Arsenałach, Ludwisarniach, prochowych Młynach, i Magazynach, przez będących pod iego Kommendą, naypilnieyszą czystość, ochędostwo, porządek i ozdobę, zachować, i przez Kompanii swoiey rzemieślników, każdemu, co do niego należy, co miesiąc wszystko zrewidować, i narządzić rozkaże, ażeby przez niedozor iego od wilgoci, Molów, Robaków, i tym podobnych, w iakichkolwiek bądz rzeczach szkody nie było, inaczey za nie odpowidzieć, i nadgrodzenia iey bydź ma obowiązany.

Wszelkie Działa, iako też Infanteryi i Kawaleryi Broń, do Arsenału oddana, przodem w przytomności wykommenderowaney do tego Kommissyi ma probować, a gdy takowa za zdatną, i dobrą uznana będzie, Artylleryczynym Arsenałowym Stęplem naznaczyć każe; co także o wszystkich wszelkiego rodzaiu narzędziów rzeczach, rozumieć się powinno, aby nic wcale wydane z Arsenału nie było, na czymby się wytrzymaney próby znak nie znaydował, tudzież bez wyraźnego na piśmie, od Generała Artylleryi Ordynansu, albo w nieprzytomności iego od Kommendanta, i bez Kwitu tego, który odbiera, nic z Arsenału wydać nie ma, inaczey w rachunkach przyięto mu nie będzie.

Po-

Ponieważ się w komplecie rzemieślniczey kompanii Minierowie, Pontynierowie i Pionierowie, także znayduią, ktorzy wraz z całą Kompanią, pod iego Kommendą stoią, zatym pierwszy Arsenału Dozorca, starać się obowiązany będzie, do takowey różney służby, powinności, umieiętności Officyerów nawieść, i sposobnemi uczynić, niemniey przystawienie i sporządzenie Pontonów, z potrżebnemi należytościami do nich opatrzyć, i do powinnego stanu przyprowadzić, gdy na to podług przepisanego od wyżey wzmiankowaney Kommissyi, i od Generała Artylleryi approbowanego proiektu opatrzone pieniądze będą.

Ponieważ przy końcu roku ze wszystkich Ceughauzów, niemniey z Fortec, iak od Dywizyi i Brygad, Inwentarz i Tabelle każdego z nich stanu, Generałowi Artylleryi przysłane bydź maią, zatym pierwszy Arsenałów Dozorca, takowych od Generała Artylleryi dostawszy, główną Tabellę wszelkiey Ammunicyi Rzeczypospolitey ułożyć, i Generałowi Artylleryi podać powinien, który z niey stan obrony poznawszy, potrzebne do opatrzenia we wszystko, uczynić będzie mógł dyspozycye.

Ponieważ równość Prochu podług ustanowioney iego mocy, we wszystkich Artylleryi Probach, ćwiczeniach, i doświadcze-

świadczeniach nayważnieyszą i naygłownieyszą ieſt rzeczą, przeto pierwszy Arsenału Dozorca, żadnego innego Prochu do Magazynów nie będzie mógł przyimować, którγby przez Generała Artylleryi approbowaney proby nie trzymał. Ta w Arsenale Warszawskim ma się znaydować, to ieſt Moździerz, z którego ołowiana Kula, pewną wagę maiąca, wyznaczoną pewną wielością Prochu, w naznaczonym pewnym podniesieniu, podczas iednakowey pogody wyrzucona, w znaczney pewney odległości upadnie.

Niemniey i inne, tak do Laboratoryów, iako też do Magazynów, i opatrzenia Arsenałów potrzebne materyały w naylepszym i w wyprobowanym gatunku, sprowadzane przez niego będą, ażeby dla niedostatku, lub podłości ich, usługa Artylleryſtów szkody nie miała.

Wszyſtko w reszcie, co do obeyścia się iego, i nadzwyczaynych trafunków należeć może, od samego proſto Generała Artylleryi danych Ordynansów, lub rozkazów, zawisło.

GENERAŁ - ADJUTANT.

Ten od Generała z maiących do tego urzędu potrzebne przymioty Officyerów

Artylleryi wybrany, pod Generała samego tylko i szczególnie Kommendą zostawać będzie, a będąc Generałowi ustawnie potrzebnym, nieodstępnie podczas pokoiu i woyny przy nim znaydować się powinien. Oprócz Artylleryeznych umieiętności, całey Służby Woyskowey, Obozowey, Exercerunkowey, Garnizonowey, tak Infanteryi, iak Artylleryi wiadomym będąc, umieć ma nadto nayużywańsze ięzyki; a iako między innemi przymiotami, przezorność i rostropność w nim się znayduiącą rozumie, tak wychodzących przez niego dyspozycyi, na których sekrecie częstokroć bardzo wiele zawisło, zamilczenie dowodem będzie, wszystkie od Generała Artylleryi, podczas pokoiu, iako i woyny, podane do wyższey władzy Rapporta, Noty, Fortragi, albo też wydane od Generała Ordynanse, dyspozycye, Instrukcye, rezolucye, wygotowawszy do approbaty i podpisu oddawszy, a podpisane, niemniey iako też w zachodzących okolicznościach, dane ustnie rozkazy większey wagi sam, mnieysze przez będących tym końcem przy Generale i przy nim, a pod iego Kommendą zostaiących Ordynansów, oddawszy, odniósłszy, lub rozesławszy, nadto wszystkie zachodzące do Generała na piśmie Rapporta, bądź pod iakimkolwiek nazwiskiem Fortragi, od Artylleryi, Indzynierów, Fizylierów, i innych Officyerów w

For-

Fortecach u Brygad, lub gdzieindziey kommenderowanych, expedyowane przez niego Urlaupy, Paszporta, Abszeyty, sam lub przez Sztabs-Furyera, pod iego Kommendą zostaiącego wpisać każe, wszystkie Generałowi podane, i od Generała approbowane, oraz Pieczęcią iego utwierdzone rysunki, albo też iakowe proiekta, czy to od Artylleryi, czy od Indzynierów, lub innych podane, do Archiwum generalnego, odkopiować, pilnie zachować, i pod Regestrem z potrzebnemi do nich okolicznościami, konserwować będzie obowiązany; podobnież Inwentarze i Tabelle Arsenałów, Ludwisarniów, prochowych Młynów, czy to generalnie od Ober-Ceug-Dyrektora, czy to od kommenderowanych w Fortecach przy Brygadach, lub przy Wyprawie iakiey Officyerów, Generałowi oddane, lub przysłane, świątobliwie, i pod Regestrem w porządku iest powinien zachować, tym końcem z rozkazu Generalskiego, do Expedycyi Generalskiey, do rysowania, po iednemu od Indzynierów i Artylleryi, a do pisania dwóch Unter-Officyerów zdolnych zawsze oddanych mieć sobie będzie, którzy przez ten czas ich bytności pod iego szczególnie Kommendą zostawać będą.

Nationale szyku, Starszeństwa służby, Tabellę z partykularnych, Generałowi po-

oddawanych, generalną uformowawszy, tudzież urlopowanych, aresztowanych, chorych, wyciągnąwszy, nosić zawsze przy sobie powinien, aby gdy Generał Artylleryi w przypadaiących okolicznościach, będzie czego z tym podobnych rzeczy potrzebował, miał wszystko w pogotowiu; w polu zaś o podziele służby mieć staranie, generalną Tabellę w każdey z osobna Brygadzie, o wielości i iakości Dział, znayduiącey się Ammunicyi, narzędziu, sprzężaiu, niemniey przy każdey Brygadzie, lub Regimencie kommenderowanych Officyerów, Unter-Officyerów, Fizylierów, Indzynierów, i ich do Dział podziele, z partykularnych i Generałowi podanych Tabell uformowawszy, mieć przy sobie; do głowney Kwatery po Parol, rozkazy, lub dyspozycye, gdy będzie posłany, na piśmie dane odebrać, ustnę zaś słowo w słowo zapisawszy, iako nayprędzey Generałowi odnosić powinien, zostawione, lub przesłane od Generała Artylleryi przez niego do Pułkownika, lub kommenderuiącego Officyera, Parol, rozkazy, dyspozycye, bez zwłoki ma oddać, zgoła: czy to w polu, podczas woyny, czyli w pokoiu, do wiadomości Generała służące wszelkiego gatunku Tabelle, Rapporta, Rolle, i tym podobne papiery ułożywszy, ustawnie przy sobie nosząc, gotową zawsze do wydania wszelkiey dyspozycyi Genarałowi

bydź

bydź powinien zręcznością, do pełnienia powinności swoich, iak naypunktualnieyszym rozkazów wszelkich, i Instrukcyi iego w wykonaniu gruntuiąc.

OBER-CEUGWART.

Ober-Ceugwart z zdolnieyszych Porucznikow, do tego urzędu przez Generała wybrany, i Rangą Kapitana zaszczycony będąc, w Gospodarstwie Arsenałowym naypierwszą po Ober-Ceug-Dyrektorze osobą, a w niebytności Namiestkiem; do pełnienia wszystkich powinności Ober-Ceug-Dyrektora obowiązanym, a przytomnemu prawą ręką i pómocnikiem, dozierać powinien wraz z Ceugwartami Dział, i innych Woiennych znayduiących się w Arsenale sprzętów.

Inwentarze przez Pisarzów Ceughauzowych, porządnie spisane maiąc, mnieyszey wagi ustnie, większey zaś na piśmie naypierwszemu Dozorcy Ceughauzów rapportuiąc, wszelkie Arsenałów tyczące się, i od wyższey władzy wydane rozkazy, pierwszemu Dozorcy Arsenałów, takowe przez ludzi do Ceughauzu kommenderowanych wypełnić każe, ochędostwo, porządek, i ozdoba Arsenałów w naywiększey iego powinny bydź starannośći, niemniey co do konserwacyi znayduiących się

w Arsenale Rynsztunków, uznał bydź potrzebnego.

Sam, lub przez Ceugwartów znaydujące się w Arsenale Rynsztunki, iako nayściśley rewidować, czegoby potrzeba wyciągała, nowo zrobić, reparacyi zaś potrzebujące, pilnie narządzić rozkazać powinien będzie.

Wszystko cokolwiek do Inwentarza w Arsenale przybyć lub ubyć może, przy wyściu Miesiąca, Ober-Ceug-Dyrektorowi na piśmie podać powinien, i w iak nayłepszym porządku w Inwentarze wprowadzić, ażeby tym sposobem na końcu każdego Roku z głownym Ober-Ceug-Dyrektora Inwentarzem, który wysadzoney na to Kommissyi bydź ma podany, zupełnie się zgadzało, tym końcem na wszystkie trafiaiące się w Arsenale wydatki od pierwszego Arsenału Dozorcy na piśmie wydane dyspozycye wybierać będzie.

Ieżeliby cały ciąg Artyllieryi w pole wyiść musiał, natenczas Ober-Ceug-Dyrektora mieysce, i powinności zastąpić w Kompanii powinien, całą Wyprawę zupełnie, i w iak naylepszym porządku, od wyżey wspomnionego Ober-Ceug-Dyrektora odebrawszy, nad wszelkiego gatunku Artylleryycznemi sprzętami mieć w polu

Kom-

Kommendę będzie; zgoła tego wszyſtkiego, co Ober-Ceug-Dyrektor w Arsenale doyźrzeć obowiązany; pod iego Kommendą natenczas także Ceugwartowie, rzemieślnicy, Arsenałowi Pisarze, i słudzy, iako też Pionierowie zoſtawać maią.

W innych zaś zdarzyć się mogących przypadkach do rozkazów Artylleryi Kommendanta, pod którego Kommendą proſto zoſtaie, ſtosować powinien się, które we wszyſtkim, ile możności, iak naylepiey pełnić i wykonywać będzie.

CEUGWART.

Ceugwart, zoſtaiąc pod Kommendą Ober-Ceugwarta, wszelkie od niego wydane rozkazy, służby Ceughauzowey tyczące się, pełnić powinien.

Dozierać wszelkich robot Ceughauzowych, aby pilnie, i w należytym porządku przez ludzi kommenderowanych do roboty, robione były, przy zeyściu z roboty ludziom ſtanąć, i przez Unter Officyerów zrewidować każe, aby ukryć i wziąść nikt nic nie mógł, nie zadosyć uczynieniu, za wszyſtko w odpowiedzi będzie.

Będąc z Kommendą w pole wysłany, pilnie dozierać powinien wszelkich do wy-

prawy należytości, i obowiązki, w powinnościach Ober-Ceugwarta przepisane, pełnić; gdy mu z narzędzia, Ammunicyi, lub czego innego braknie, natychmiast Generałowi Artylleryi rapportować powinien, który wyda swe dyspozycye, aby mu podług żądania iego, iako nayprędzey wszystko przystawiono, zwykłym przy głownym Ceughauzie kształtem wszystko zapisuiąc, dokładnie rachunek przychodu i odchodu prowadzić ma; będąc z iaką osobną Kommendą wysłany, szczególnie kommenderuiącego Kommendą Officyera rozkazom podległy będzie.

Gdy swoią pilnością i punktualnością zalecony będzie Generałowi, spodziewać się ma na Porucznikostwo, albo Ober-Ceugwartostwo wakuiące, awansować.

OBER-AUDYTOR.

Ober-Audytora w Artylleryi powinność, zasiadać przy wszystkich prawnych okolicznościach, przypadkach, Kommissyach, Inkwizycyach, Sądach Woyskowych, Assessorów uwiadomiać, sumiennie im radzić, przyczyny *decedendi* lub *dubitandi* przekładać, maiąc *votum consultativum*, zawsze bydź imparcyalnym; niewinnym, aby byli uwolnieni, dopomagać, winni, aby słuszną karę odbierali, należać;

gać; na to *jurament fidelitatis* przed Generałem wypełniwszy, co Miesiąc nowo zaciążnych przy Kotłach i Chorągwiach Artyllery: przysięgą obowiązać; obowięzuiącym się przysięgą Zołnierzom grzech krzywoprzysięſtwa Dezercyi i ſtraszną karę Boską za grzech krzywoprzysięſtwa przełożyć, Artykuły Woyskowe, powoli i wyraźnie czytać, aby sens onych każdy mógł poiąć i pomiarkować, co zakazuią, albo przykazuią, toż samo Cudzoziemcom nieumieiącym ięzyka wytłomaczyć.

W dozorze mieć Archiwum Artyleryi, na złożenie i schowanie którego osobne mieysce będzie wyznaczone; a że bez wiedzy Kommendanta, żadnych z Archiwum brać nie można papierów, przeto ieden klucz u Kommendanta, drugi u niego bydź ma, do którego wszyſtkie wiadomości i dowody Artylleryczne, Przywileie, Regulamina, Inwentarze, Dzienniki, lub Zurnale, Krygsrechta, Akta Kommissyonalne, Rachunki, Ugody, i wszyſtkie tym podobne papiery oddane, a przez Audytora schowane i zapisane będą.

Przy wszelkich Kommissyach Artyllery:, raz na zawsze Assessorem będzie, *jus consultativum* maiący.

Nakoniec, powinnością iego będzie wszelkie Przywileie, *Privilegia*, *Emolumenta*, w Artylleryi w ogólności, w szczególności każdego tyczące się, w potrzebie swą radą, przełożeniem, wspierać i utrzymywać, iednym słowem: ma bydź Stróżem i obrońcą Praw i Prerogatyw Artyll.

PROFESSOROWIE

Szkoły Artylleryi.

Na Professorów Artylleryi obierać się powinno osoby, tak w Teoryi, iako i w Praktyce doskonałe, będące w ſtanie innych wyuczenia, których powinność powierzonych sobie Uczniów, w tey umieiętności, do którey się każdy obowiązał, gruntownie, szczerze, iako nayłatwieyszemi sposoby nauczać, ćwiczyć, i doskonalić, naymnieyszey rzeczy przed niemi nie taiąc, wszelkie Fortece w Teoryi, i Praktyce, znayduiące się, i to wszyſtko, cokolwiek ich wiadomości potrzebnego bydź może, pokazuiąc, iednym słowem: pracy żadney nie żałować, wszelkiego ſtarania dokładać, dla przyſtawienia Korowi subiekta zdolne, do usług i obrony Nayiaśnieyszey Rzeczypospolitey. Wyznaczone do Nauk godziny z naywiększą punktualnością zachowywać, a będąc do omieszkania tego gwałtownemi przyczynami przymuszeni, maią się

przo-

przody Oberszt - Leytnantowi dozor Szkoły maiącemu przyzwoicie opowiedzieć, i gruntowne tey niepunktualności przyczyny przełożyć.

Powierzonych sobie Uczniów ściśle doglądać, applikuiących się rekommendować, opieszałych i nieposłusznych przed Oberszt - Lieutenantem dozor Szkoły maiącym oskarżać, któren dla skarania takowych nadaney sobie władzy użyie, a gdy i to nie pomoże, tacy Uczenie ze Szkoły wyrzuceni, a inni na ich mieysce do Nauk wzięci będą.

Generał Artylleryi podług woli swoiey uregulnie i uſtanowi Lekcye, aby *cursus* każdey z osobna umieiętności, w zamierzonym czasie kończył się, co iaśniey i dokładniey w Regulaminie Szkoły (przez Generała Artylleryi ułożonym) opisane będzie.

Oberszt - Lieutenantowi dozor Szkoły maiącemu, i Professorom, wyda Generał Artylleryi Inſtrukcye, iak każdy w zachodzących okolicznościach zachować się ma.

Nakoniec Professorowie wszyscy od Generała wydane rozkazy i dyspozycye, iak naypilniey wykonać są obowiązani.

A D-

ADJUTANT.

Adjutant w Korze we wszyſtkim pomocnikiem i prawą ręką Majorowi bydź powinien, od którego odebrawszy Parol i rozkaz do całego Korpusu, iako nayprędzey przez Unter-Officyerów rozsyła do Kapitanów, Subalternów, sam zaś do Sztabs-Officyerów roznosi, a tak będzie cały Kor, o wydanym rozkazie uwiadomiony.

Nationale szyku, Starszeństwa, Służby, i inne Tabelle, porządnie prowadzić, zawsze ie mieć przy sobie, Rapporta, przypadki, rozkazy w Dziennik, lub Zurnal zapisywać powinien.

Z oddanych codziennych Kompanicznych Rapportów, ogólny Rapport całego Koru uformowaszy, dwa Exemplarze Majorowi oddaie, ieden ze swoim podpisem, drugi bez podpisu dla Generała; na pomoc w pisaniu tygodniami od Kompaniów przydani mu będą Furyerowie. Wszelkie od wyższey Kommendy wydane rozkazy, w Pugilaresie zapisawszy, wraz z Parolem Unter-Officyerom wydaie, o extraordynaryinych, Kompanie Kartką cyrkularną uwiadomia.

Na Ażuſterunek ludzi w powinności, i na Paradach będących, pilne mieć oko po-

powinien, przy luzowaniu Warty znaydować się, Poczty oddzielać, wydane rozkazy, aby były wykonane dozierać; Unter-Officyerów w dobrym porządku w służbie utrzymywać, niemniey Wartową Paradę, gdy mu od Majora rozkazano będzie, w maszerowaniu, obracaniu, zachodzeniu, exercerować, a gdy zadosyć uczyni Adjutantskiey swoiey powinności, i w umieiętności Artylleryczney sposobnym będzie, słuszney ma się spodziewać w Awansie nadgrody.

OFFICYER MINIERSKI.

Officyera Minierskiego w liczbie naypierwszych osób kłaść można, przy oblężeniu i attaku Fortec, przy których ma tę sposobność, popisania się ze swemi talentami, i okazania tey umieiętności. Powinien bydź doskonale wiadomym Architektury Woienney, aby był zdolnym do wykonania danych sobie rozkazów, w usłudze publiczney; w tey umieiętności, powinien Kommendzie swoiey powierzonych teorycznie i praktycznie ćwiczyć, Kommenda zaś potrzebnemi opatrzy go rzeczy; Minierowie będą złączeni z Kompanią rzemieślniczą, zostaią pod Kommendą pierwszego Arsenału Dozorcy, a podczas pokoiu, będą do przyzwoitych im robot użyci.

O F-

OFFICYER PONTYNIERSKI.

Do robienia i ſtawiania Moſtów będąc Pontynierski Officyer obowiązany, powinien umieć sobie poradzić, i pomódź we wszelkich przypadkach, ludzi w Zegludze i Ciesielſtwie umieiętnych przyimować, z pilnością w Pontynierſtwie ich ćwiczyć, szypkości przez to i pracy nawykaiąc, zdolnemi się ſtaną do prędkiego wykonania danych im rozkazów; Pontynierowie będąc do Kompanii rzemieślniczey przyłączeni pod Kommendą pierwszego Arsenału Dozorcy zoſtaią.

Podczas Woyny szczególnie pod Kommendą Officyera kommenderuiącego Artylleryą zoſtaią; w pokoiu zaś, do innych im właściwych usług Rzeczypospolitey zażyci będą.

LUDWISARZ.

Ludwisarz powinien w Ludwisarni powierzoną sobie robotę, z iak naywiększą pilnością i doskonałością, podług danych sobie od pierwszego Arsenałów Dozorcy, a od Generała podpisanych, i Pieczęcią ztwierdzonych rysunków tak wypełniać, aby z tey roboty, dla niego sława, dla Rzeczypospolitey zaś zysk wynikał; będąc Officyerem Rzemieślników Artylleryi z ba-

z bacznym na wszyſtkich, i ich robotę powinien bydź dozorem, takowych wszyſtkie roboty rewidować, ieżeli dobrze, gruntownie, podług ugody i wydaney proby są zrobione, a o wszyſtkim pierwszemu Dozorcy Arsenału rapportować.

Ponieważ dozor Ludwisarni i Kommenda rzemieślniczey kompanii, pierwszemu Arsenałów Dozorcy powierzona, przeto z nieiakiego powodu, iako Ludwisarz i Officyer Rzemieślników, pod Kommendą pierwszego Arsenałów Dozorcy zoſtaiący, nic bez wiedzy iego przedsięwziąść nie powinien. Za wszyſtkie Ludwisarskie narzędzia Inwentarzem spisane, ieſt w odpowiedzi, pomnieysze rzeczy podług ugody w należytym zawsze ſtanie utrzymywać, a utracone innemi natychmiaſt nadgradzać powinien.

Wszyſtkie przez niego odlane Działa pod sprawiedliwą i należytą probę, za taką od wysadzoney na to Kommissyi uznaną dobrowolnie i chętnie poddać powinien, po którey wytrzymaney, ich zupełnym dokończeniu i oddaniu, zapłatę swoią podług uczynioney z nim przez Kommissyą i od Generała Artylleryi approbowaney ugody punktualnie odbierze; przeciwnie zaś, gdyby robota iego bydź przyięta nie mogła, tedy ią swoim kosztem przerobić, albo poprawić obowiązany będzie.

Wre-

Wreszcie w całey służbie, którą Rzeczypospolitey pożytek przynieść, a do niego należeć będzie, ochotnym powinien się pokazać. Przy Wyprawie Artylleryi w pole, Czeladnika iednego poszle, który natenczas z Kassy Woyskowey ma bydź płacony.

REGIMENTS - KWATERMISTRZ.

Regiments - Kwatermiſtrz Oberszt - Lieutenantowską Kassą rządzącemu, ięſt prawą ręką, i ieden klucz ma także do niey; nietylko do Korpusu, ale i do Fizylierów Batalionu należy, a zatym obowiązuiące go służby powinności na obie ſtrony pełnić powinien.

Kassę maiący Oberszt - Lieutenant, używa go do pomocy wszelkiego sprawunku, skupowania, ugodzenia potrzebnych do Munduru należytości, tudzież innych materyałów i sprzętów, tudzież wszelkie przy Korpusie Pieniądze, iako to: Gaże, Lenungi, i tym podobne, komu się należy punktualnie wypłaca, z Oberszt - Lieutenantem generalny rachunek przy całym Artylleryi Korpusie, przychodu i wydatku prowadzi; niemniey także podług odebraney przez Oberszt - Lieutenanta ze Skarbu Asygnacyi Pieniądze z generalney Kassy odbiera, takowe dobrze, i bez omyłki od-

rachowa-

zachowane, do Kassy składa, podobnież wszelkie płacenia, specyfikacye do iego roboty należą.

Wreszcie we wszystkim punktualnie, i iak bydź może naypilniey do rozkazów Oberszt-Lieutenanta Kassę trzymaiącego, stosować się powinien.

SZTABS-FURYER.

Sztabs-Furyer, nie za co innego, iak tylko za Kopistę w Kancellaryi Generała Artylleryi ma bydź poczytany, a zatym prosto tylko pod Generał-Adjutantem zostaie, u którego wszelkie Ordynanse, Paszporta, słowem: wszelkiego rodzaiu Pisarstwo trzymać powinien.

Ile możności w Polskim i Niemieckim ięzyku, trzeba, aby był biegłym, ażeby do korrespondencyi, w obu tych ięzykach, mógł być użyty, reszta powinności iego na wykonaniu wszelkich Szeffowskich, przez Generała-Adjutanta wydanych rozkazów, polegać będzie.

ARSENAŁOWY PISARZ.

(Ceugszreyber.)

Arsenałowy Pisarz wszelkiego rodzaiu przy Arsenale przypadaiące pisania trzy-

mać powinien, wszyſtkie Inwentarze, Dzienniki, żądania, rachunki, i Tabelle Kompanii rzemieślniczey prowadzić, Ober-Ceug-Dyrektorowi, pod którego Kommendą zoſtaie, bydź pomocą, i codziennie pod ręką.

Rozkazy od Ober-Ceug-Dyrektora, Ober-Ceugwarta i innych rzemieślniczey Kompanii Officyerów mu dane, ile do służby iego należą, wykonać, wszelkie do Kompanii wyższe wychodzące rozkazy, Officyerom donosić, i w Dziennik pilnie wpisać powinien.

WAGENMISTRZ.

Wagenmiſtrz ieſt takowa osoba, który nad sprzężaiem, to ieſt nad Woźnicami, Końmi, Szorami, i nad tym podobnemi rzeczami ma dozor, ażeby wszyſtko w należytym ſtanie utrzymane, i do powinney służby, każdego czasu zdatne bydź mogło; ten pod Kommendą Majora zoſtaiąc, w zdarzaiących się przypadkach iemu Rapporta czyni.

Wagenmiſtrz powinien będzie ſtarania swego dołożyć, ażeby Konie należycie opatrowane, podkute, i w należytym czasie ubrane były, dla czego też wcześnie do iego kommendy należeć maią.

A ponieważ przy ciągu Artylleryi, i wyiściu iey w pole, więcey Wagenmiſtrzów znaydować się będzie, ci będąc do Brygad podzieleni, wyżey wyrażone obowiązki pełnić będą.

POWINNOSC RZEMIESLNIKA.

Ponieważ wszyscy Rzemieślnicy względem służby swoiey dla dobra Rzeczypospolitey do iednakowych prawie, każdy w swoim gatunku, powinności będąc obowiązani, przeto dosyć będzie na tym, gdy się obowiązki ich wszyſtkim w ogólności przepiszą.

Na Magiſtrów zatym ludzie bogoboyni, i w rzemieśle swoim należycie biegli, bydź dobierani powinni, którzy ſtarać się będą, ażeby to wszyſtko, do czego się podług uczynioney z niemi (przez wysadzoną na to Kommissyą) ugody przyimuiąc służbę obowiązali, ile możności, iak naypunktualniey wykonywali; wzaiemnie zaś podług teyże ugody, wyznaczona im płaca rzetelnie oddana będzie.

Wszelkie od Ober-Ceug-Dyrektora, Ober-Ceugwarta, i innych do Arsenału i rzemieślniczey Kompanii należących Officyerów wydane im rozkazy, iak naypilniey wykonywać ſtarać się będą. Na za-

chowanie i konserwacyą wszelkich do rzemiosła ich należących materyałów i sprzętów, usilne baczenie dadzą, tak często, ile możności, ie rewiduiąc, ażeby przez zpoźnienie ich, nic zaniedbano nie było, inaczey takową szkodę swoim kosztem nadgrodzić powinni będą.

POWINNOSCI
INDZYNIEROW
KOMMENDANTA.

Ponieważ Kommendant od Korpusu Indzynierów, prosto pod samego tylko Generała Artylleryi Kommendą stoi, przeto też od nikogo więcey, iak od niego samego, odbierać żadnych rozkazów i Ordynansów nie może, takowe zaś uskutecznić i dopełnić, za ścisłą sobie powinność poczyta.

W wszelkich należących do niego umieiętnościach, niemniey do Teoryi, iako i do Praktyki, osobliwie iednak w Architekturze żołnierskiey, Cywilney, w sztuce attakowania i odporu, bydź człowiekiem biegłym powinien, który nietyko Fortece budować, zakładać, reparować, podobnież Cywilne Domy stawiać, i do nich rysunki dawać, obrachowania nakładów wygotować, bydź ma sposobnym, ale też we

wszy-

wszyſtkich tych wzmiankowanych umieiętnościach, pod Kommendą swoią będących, wyćwiczyć i wydoskonalić ſtarać się będzie; zwłaszcza: że takowi iuż wprzód w przeszłych ſtopniach, potrzebnych w tey mierze początków, nauczyć się powinni byli, i musieli.

Dla czego pilne mieć oko na to będzie, ażeby Kapitani Poruczników, Porucznicy Sierżantów, Sierżanci zaś Kapralów, w potrzebnych naukach informowali; ażeby tym sposobem z przyiętych później, zdatnych i pożytecznych dobru Rzeczypospolitey ludzi przyſtawić mogli.

Wszyſtkie do rzemiosła tego należące, a od Rzeczypospolitey przysposobione Xiążki, Inſtrumenta, rysunki, i tym podobne, pod iego dozorem w schowaniu zoſtać powinny, i oprócz na usługę Rzeczypospolitey, albo do pomocy uczącym się, nic od niego z takowych rzeczy na ſtronę nie może bydź wydano.

Wszelkich robot przez zoſtaiacych pod Kommendą iego przedsięwziętych, lub wykonanych, tak co do Mapp, Rzek, Drog, &c. Kopie zbierać, i Archiwum z nich złożyć powinien, do czego też niemniey budowli wszelkie proiekta z rysunkami i obrachowaniem należeć maią.

Tenże ſtarać się o to ieſt obowiązany, ażeby osobliwie nayznacznieyszych, nayſławnieyszych, i z Kraiem naszym naybliższą kommunikacyą maiących Fortec dobrych, i autentycznych rysunków z przerznięciami (profiles) doſtał, ażeby podług nich podległych sobie w proiektowaniu attaków, odporów &c. oświecił, takowych modele, robić im kazał, prace i roboty ich wszelkie przeglądał, gdzie potrzeba poprawiał, i za doskonałość ich był w odpowiedzi.

Niemniey budowlą Moſtów na Wodzie, Młynów, Tam, i bitych Drog publicznych, iako też Geograficznych robotę, rozumieć i umieć doskonale powinien, i do takowych dobru publicznemu potrzebnych i pożytecznych umieiętności, podległych sobie nakłaniaiąc, pod swoim dozorem i rozrządzeniem, wszyſtko robić im każe.

W obłężeniach ieſt iedną z naygłównieyszych osobą, który do prowadzenia Attaków, proiekta, i wszelkich potrzebnych do tego materyałów, i sprzętów, proiekta i rysunki podaie, na wszelkich Woiennych przy obleżeniu złożonych radach przytomny będzie.

Przez czas obleżenia codziennie robotę Sapów i Przykopów, pod Kommendą ie-

iego będącym zleconych oglądać, doskonałość i punktualność, podług danego rysunku roztrząsać, ieżeli gdzie błąd iaki zaydzie, wcześnie poprawić obowiązany będzie: mieysce i linie do Bateryi wytykać kazać, i ieżeli tak, iak rozkazał, są wytknięte, zrewidować powinien, w iak naypilnieyszym i naydoskonalszym wytknięciu Przykopów, Okopów, Sapów &c. ma się ile możności ſtarać, ażeby wzdłuż ſtrychowania (enfilade) zapobiegł, ażeby niepotrzebnie na dobrowolną ſtratę Woysk Rzeczypospolitey nie wyſtawiał, ale i owszem do obleżenia wyznaczonych ludzi, krew i życie, ile bydź może, oszczędzał.

Ponieważ Minierskiey Nauki umieiętność, część Attaków i odporu wieku teraźnieyszego składa, przeto w niey bydź także biegły i doświadczony powinien, ażeby tak, i tym sposobem, do poddania się Nieprzyiaciela przymusił, swoich zaś od nieprzyiacielskich Min, mogących się czego obawiać, przez Minierów ubeśpieczył i zakrył, dla czego natenczas Minierowie, pod Kommendą iego zoſtawać maią.

Kiedy zoſtaiący pod Kommendą iego Officyerowie, lub Unter-Officyerowie z rozkazu wyższey władzy, do extraordynaryiney roboty użyci będą, tedy ſtarać się ma, ażeby takowi, naznaczony im natenczas

od Rzeczypospolitey codzienny Addytament punktualnie doſtali.

Jeżeliby się w budowli, czy to Fortec, czy Moſtów, czy Drog, i tym podobnych wielkiey wagi, iaka miała trafić robota, albo reparacya, natenczas Generał Artylleryi na to Kommissyą wysadzi, w którey sam prezyduiąc, Kommendant od Indzynierów, proiekta, sposoby, i obrachowania swe poda; co też potym, gdy wszyſtko w wyżcy wzmiankowaney Kommissyi ułożono, przez prezyduiącego Generała Artylleryi approbowano, i podpisano zoſtanie, iak naypilniey i naypunktualniey wykonać obowiązany.

Wreszcie wszyſtkie od wyższey władzy dane mu zlecenia, i Ordynanse, do skutku przyprowadzić, podług rzemiosła swego przepisów, i pożytku służby, do którey się Rzeczypospolitey obowiązał, nayściśleyszą będzie dla niego powinnością.

POWINNOSCI INDZYNIEROW

KAPITANA.

Kapitani Indzynierów w Korpusie swoim nayblizszemi są po Kommendancie, zaraz naſtę-

następuiącemi osobami, a zatym naypierwszą swoię powinność, na tym zakładać maią, ażeby we wszystkich Kommendantowi onychże wyżey przepisanych umieiętnościach pod iego przewodnictwem, i wykonywaniem przez niego wydanych rozkazów i dyspozycyi doskonalili się, mogąc bydź upewnionemi, iż przy zdarzaiącym się Wakansie, za poprzedzaiącym przez Generała Artylleryi examinem nayzdolnieyszy z nich mieysce Kommendanta osiągnie, którzy i w praktycę należących do nich umieiętności, w Matematyce i w Architekturze Woienney, doskonale bydź powinni biegłemi; nadto powierzonych im Uczniów ćwiczyć, doskonalić, iako nayłatwieyszemi sposoby, dobrze applikuiących się zalecać, opieszałych i nieposłusznych oskarżać przed Kommendantem, od którego dalszych w tey mierze oczekiwać rozkazów maią.

W Miernictwie, ręcznych sytuacyi i Figur rysunkach, biegłemi bydź powinni, dla wymierzonych sytuacyi, kształtnego i ozdobnego wyrysowania.

Będąc wysłanemi do wykonania robot ich obowiązków właściwych, kommenderowanemi na pomoc sobie Porucznikami, Sierżantami, Kapralami, rozrządzać, a Kommendantowi Koru Indzynierskiego o wszy-

ſtkim rapportować powinni. Kommenderowanemi zaś będąc do Brygad, pod Kommendą samego tylko Generała Brygadą kommenderuiącego zoſtawać, od nikogo, iak tylko od niego rozkazy odbierać, a wydane pełnić, i o wszyſtkim temuż wzwyż wzmiankowanemu Generałowi rapportować maią. Toż samo rozumie się, gdy do obrony obleżonych Fortec będą kommenderowanemi.

Gdy będą wysłani do założenia nowey, zreparowania ſtarey Fortecy, do budowli Cywilnych Domów, ſtawiania Moſtów, prowadzenia bitych Drog publicznych, powinni podług danych im przepisów i rysunków sprawić się, z percepty i wszelkich wydatków dokładne rachunki prowadzić, a z dokończeniem takowey roboty przez wyznaczoną od Generała Kommissyą, na wszyſtko produkuiąc oryginalne Kwity i dowody, rachować się, który Kwit generalny *commissionaliter* podpisany dokładnie i rzetelnie z danych rachunków dany będzie.

Podczas obleżenia prawą ręką będąc Kommendantowi, powinien pod Kommendą iego będących Officyerów, w prowadzeniu Sap, Przykopów, Okopów, Bateryi doglądać, doskonałości i punktualności, do tey prowadzenia, podług danych rysunków przytrzymywać, a bez wyraźnego rozkazu,

od

od daney, i raz ułożoney Planty, w niczym nie oddalać się, chcąc ią poprawić, albo też wcale porzucić, inaczey podpanie w takim razie Sądowi Woyskowemu, i podług okoliczności za uznaniem, karze.

Za dopełnienie punktualne wszelkich wzwyż opisanych obowiązków, za zachowanie należytego przełożonym swoim; i wydanym od nich rozkazom posłuszeństwa, pewien bydź może względów i nadgrody.

PORUCZNIK INDZYNIERSKI.

Porucznicy Indzynierscy, będąc zaraz następuiącemi po Kapitanach osobami, powinność swoią zakładać powinni ćwiczeniem się w właściwych im umieiętnościach, w których nie mogąc bydź ieszcze zupełnie biegłemi, przez dane im od Kapitanów informacye, o wydoskonalenie się w tychże z pilnością starać się powinni, chcąc dostąpić Kapitanii przy zdarzaiących się Wakansach, która nie przez względy na samo Starszeństwo, lecz nadewszystko na applikacyą, i należytą doskonałość, za poprzedzaiącym dla uznania zdolnieyszych, i lepiey applikuiących się examinie konferowana będzie.

Doskonałość Porucznika Indzynierskiego zawierać się ma w umieiętności Teory-

czney,

czney, Arytmetyczney, Praktyki, Geometryi, Trygonometryi, Geografii, Mechaniki, Architektury Zołnierskiey i Cywilney, niemniey w pięknym i ozdobnym rysowaniu, wymierzonych Okolic, Wsi, Miaſt, Powiatów, i ułożenia Mapp.

Nadto obowiązany będzie, w tych wszyſtkich umieiętnościach powierzonych dozorowi iego Sierżantów, Kapralów, uczyć, aby się ſtarali zdolnemi do dalszego Awansu, i usług Rzeczypospolitey, wszelką do tych nauk należytością, wyższa Kommenda opatrywać ich będzie.

Honor i powinność gruntuiąc swą na wykonaniu iako naypunktualnieyszym, w polu, lub w Fortecy, podczas Pokoiu lub Woyny, danych sobie Ordynansów, zleconych lub powierzonych, a iego umieiętności przyzwoitych robót, wszędzie i zawsze zachowuiąc, przynależyte przełożonym posłuszeńſtwo, pewien bydź może względów i nadgrody; w niezadosyć zaś uczynieniu, słuszney i nieochybney kary.

SIERZANT INDZYNIERSKI.

Sierżant będąc tego ſtopnia Unter-Officyerem, z którego po uczynionym examinie, nie nayſtarszym, lecz nayzdolnieyszym, nadgradza się brakuiącego Porucznika,

ka, przeto ich powinnością będzie, pilnie ćwiczyć i doskonalić się, pod przewodnictwem Officyerów w naukach wyżey wzmiankowanych przy opisaniu powinności Porucznikowskiey, chcąc się ſtać godnym Officyerſtwa.

A ponieważ w nim się znaydować doskonała Teorya wszyſtkich Indzynierskich umieiętności rozumi, przeto będąc z Officyerami kommenderowany, w praktyce ćwiczyć się, wszelkie od Przełożonych dane rozkazy, bez przeciwienia się naymnieyszego, iako naypunktualniey natychmiaſt pełnić powinien będzie, a zadosyć czyniąc swym obowiązkom, względów i nieochybney nadgrody w Awansie pewnym być może; nadto powinien Kaprałów pod nim będących rysunków i Teoryi Indzynierskiey uczyć.

KAPRAŁ INDZYNIERSKI.

Ponieważ Kapral Indzynierski, naymłodszym ieſt w tym Korze ſtopniem, przeto do takowego wybierać trzeba osoby, ſtatek, dowcip, ochotę, do właściwych im nauk, punkt honoru, początki w Teoryi Mierniczney i Matematyczney maiące, w mówieniu, czytaniu, pisaniu, ięzyków nayużywańszych, w ręcznych i sytuacyi rysunkach umieiętne; zgoła takie osoby, z których zdatne do usług Rzeczypospolitey, można w czasie wyſtawić subiekta.

Ma-

Maiąc od Przełożonych swoich w Indzynierskich umieiętności ćwiczenie i naukę, z pilnością się applikować, i w niey doskonalić powinni, chcąc się ſtać godnemi doſtąpienia wyższych ſtopni.

Gdy będą kommenderowani do iakiey powinności, iak nayściśleysze zachować powinni, dla Przełożonych posłuszeńſtwo, w kopiowaniu zaś Planów, czyſtość i punktualność, a tak zasłużą sobie, na dalsze względy u Przełożonych swoich.

A. F. BRUHL
G. A. K. *mp*.

Na Sessyi czytane i podpisane dnia 16. Maia 1774.

A X. SUŁKOWSKI W. G. iako Prezes

ADAM ŁĄCKI Kasztelan Sędo:

I. STĘPKOWSKI Kasztelan Kijowski.

JAN LIPSKI Poseł Wdztwa Gnie: G. M.

FRANCISZEK WILCZEWSKI Poseł Ziemi Wizkiey.

M. D. X. KORYBUTT WORONIECKI.

Imieniem Kommissyi Woyskowey approbuię

I. STĘPKOWSKI Kasztelan Kijowski Prezyduiący.

(L.S.)

SUMMARYUSZ.